

Cipők a Dunaparton

Történelem és Dokumentumok

A dokumentumokat összeállította:

Szabó Tamás, 2011 november, Munchen

kapcsolat: dbforum@online.de

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	5
1947 február 26. levél, 154 ember megmentése a Dunaparttól	6
Prof. Jacov Steiner.....	7
Dr. Éva Löw tanúvallomása	8
A nemzetközi Raoul Wallenberg alapítvány.....	9
Prof. Erwin Korányi (Ottawa, Kanada) tanúvallomása.....	11
Dr. Anna Klaber levele.....	12
A kapcsolat kezdete a Világ Igaza hivatallal 1997.....	14
Domonkos István, egy további tanú, Szita Szabolcs kutatása nyomán.....	16
Dr. Kende György izraeli újságíró kritikája a Világ Igaza hivatalról.....	17

Köszönet mindazoknak akik apám történetének felderítésében segítettek.

Dr. Erwin K. Koranyi professor emeritus at the University Ottawa
witness in his Book „Chronicle of a Life”, 2006

Tibor Farkas, Melbourne, journalist, research about Pal Szalai

Jacov Steiner professor emeritus at the Hebrew University Jerusalem
witness in letters to Yad Vashem

Dr. Eva Löw and her sister Dr. Anna Klaber in Basel, witness

Maria Ember, journalist and researcher in Budapest, interviews in
newsletter and her book 1990, 1992

Gabor Forgacs, Budapest, witness, archives, list of persons in Wallenbergs
central office

Dr. George Kende, journalist in Jerusalem, witness in newspapers in
Jerusalem, letters to Yad Vashem

Professor Szabolcs Szita director Holocaust Museum in Budapest,
letters and interviews in Jerusalem, Yad Vashem

Professor Laszlo Karsai University Szeged, Hungary, letters and interviews
in Jerusalem, Yad Vashem

Fabienne Regard Docteur en science politique, historienne, Expert au
Conseil de l'Europe Strasbourg

Dr. Jozsef Korn lawyer in Budapest, thanks for contacts

Wallenberg Family Archives, Marie Dupuy (Marie von Dardel) niece of Raoul
Wallenberg, documnets from the years 1940 - 1948 and internet sources

Professor Tibor Vamos, former director from „The Computer and
Automation Research Institute, Hungarian Academy of Sciences", my
employer in the years 2004 – 2006. Tibor Vamos is the founder of the
Holocaust Museum in Budapest, thanks for contacts

Bevezetés

2006-ban felfedeztem a Parlament közelében a „Cipók a Dunaparton” emlékművet. Régi családi iratok között találtam egy 1947-es holland újságcikket. Az újságcikk kapcsolatot teremtett apám sorsa és az újonnan létesített emlékmű között. Apám Szabó Károly sorsával kapcsolatos történelmi dokumentumokat, iratokat a jeruzsálemi Világ Igaza Hivatal részére gyűjtöttem.

historic frontpage

1945 Január 8.-án történt

A Jakobovits család nem mindennapi nyilatkozata:

1945 január 8.-án, Budapesten, a Dunaparton, arccal a víz felé várták a lövéseket. Az újságcikkben megemlékeztek, hogy apám, Szabó Károly beavatkozása mentette meg őket sok sorstársukkal együtt. A megmentettek közül néhányan évekig kapcsolatban maradtak apámmal és 1964-ben én is személyesen megismertem három megmenekült családot.

1947 február 26. levél, 154 ember megmentése a Dunaparttól

A Magyar Országos Levéltár irata (jelenleg a Zsidó Levéltárban van). A 154 megmenekültből több túlélőhöz is kapcsolatot találtam az internet segítségével.

Pesti Izr. Hitközség
VII. Síp-utca 12.

T. Szabó Károly úrnak
Svéd kir. követség tisztviselője
Budapest

Örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy hálás köszönetünket tolmácsoljuk Önnek azokért a felejthetetlen szolgálatokért, amelyeket az elmúlt év december eleje óta az akkor oly szorongatott helyzetben lévő budapesti zsidóknak teljesíteni szíves volt. Mint azon idők tanúi tudjuk, hogy hamarjában számba sem vehető az a sok emberélet, amelyet megmenteni segített, amikor a zsidók melletti kiállítás tényleges életveszedelmet jelentett. Súlyt helyezünk rá, hogy ezt a mai levelünkkel kifejezésre juttassuk, hiszen Ön mindig önzetlenül és mindig a legnagyobb készséggel állt mellénk a legnagyobb baj idején.

Fogadja külön hálánkat azért a segítségért, amelyet 1945. év január 8-án azáltal nyújtott, hogy amikor az Üllői út 4. sz. alatt működő svéd követségi kirendeltség 154 főnyi személyzetével együtt Stöckler Lajos urat, a Zsidó Tanács tagját nyolc tagú családjával egyetemben elhurcolták, Szalai Pál úrral együtt rendőri riadóautóval és fegyveres karhatalommal sietett ennek a halálra ítélt csoportnak a kiszabadítására. — Ismételjük, hogy ezen idők tanúi vagyunk és tudjuk, hogy ez a kiállítás valóságos életveszéllyel járt, tehát a legkevesebb amit tehetünk, hogy formailag is tolmácsoljuk köszönetünket és a meggyötört emberek háláját.

Budapest, 1945. február 26.

Kiváló tisztelettel

Stöckler s. k. Földes s. k.

MOL/UMKL Gettó iratok 1. sz. doboz Másolat.

Prof. Jacov Steiner

Prof. Jacov Steiner a Hebrew University tanára 17 éves volt, amikor apját 1944 Karácsonykor a Dunába lőtték. Anyjával együtt apám mentette meg őket 1945 január 8.-án. A következő levelet kaptam tőle, miután a Világ Igaza hivatal nem fogadta el beadványát, azzal az indokkal, hogy a történetkor Steiner csak 17 éves volt.

Kedves Szabó mérnök úr,

Vegtelenuel fajlalom, hogy a Yad Vashem nem fogadta el fellebezoe irasomat. Nagyon remelem, hogy Oen is irt Joseph LAPID-nak, a Yad Vashem elnoekenek. Mint a mellekelt sorokbol, (melyeket Klaber Tibornak irtam) lathatja, engem NAGYON NAGYON BANT ami es ahogy toertent. Remeltem, hogy mindaz, amit mi "tuleloek" meg el tudtunk mondani elegendoe arra hogy a Yad Vashem is kelloe tisztelettel emlekezzek meg boldogult edesapja tetteiroel. En csak arrol biztosithatom, hogy gyerekeink soet most mar serdueloe-koru unokaink is pontosan ismerik az en elbeszeleseimboel csodalatos menekulesuenk toertenetet es jól tudjak hogy eletben maradasomat es a velem egyuett kivegzesre hajszolt testvereim eletben maradasar csakis megmentoenknek SZABO KAROLY-nak koeszoenhetjuek.

Remelem, hogy az a teny, hogy mi, a megmentettek oeszinte, nagy tisztelettel oerizzuek Edesapja emleket koennyit azon a csalodottsagon, melyet bizonyara On nagyon is erez.

Ezzel most el is bucsuzom es oeszinte szivboel minden Jot kivanok

Jacov Steiner

Apám Szabó Károly életrajza

[http://hu.wikipedia.org/wiki/Szab%C3%B3_K%C3%A1roly_\(m%C5%B1szer%C3%A9sz\)](http://hu.wikipedia.org/wiki/Szab%C3%B3_K%C3%A1roly_(m%C5%B1szer%C3%A9sz))

Wallenberg svéd diplomata meggyilkolása <http://mek.oszk.hu/09600/09621/index.phtml>

Who killed Wallenberg?

Amazon Kindle eBook <http://www.amazon.com/dp/B005WFIZIC>

Dr. Éva Löw tanúvallomása

Wallenberg 1944 Karácsonykor tudta, hogy fegyveres nyilasok vadásznak rá. Bemutatta az üldözötteknek apámat, aki a következő napokban helyettesíteni fogja a svéd védettek oldalán. A Világ Igaza hivatal nem fogadta el Dr. Eva Löw tanúvallomását, mivel szerintük a bemutatkozás a háború után történt. A hivatalban nem látták a pontos dátumokat? A panaszlevelekre nem válaszoltak.

Abschrift:

Dr. med. Eva Löw
Spezialärztin FMH für Psychiatrie und Psychotherapie

4059 Basel, 22.5.06
Unt. Batterieweg 162
Tel. : 35 77 81

A T T E S T

Am 24.12.44 versammelte uns R. Wallenberg – im schwedischen Schutzhaus, Ullöi u. 2 – 4, Budapest – wo wir ca. 100 jüdische Personen Zuflucht gefunden haben um uns mitzuteilen, dass von nun an jeder für seine Sicherheit selber sorgen muss, seine Möglichkeiten sind erschöpft, da mit den Pfeilkreuzlern keine Verhandlungen mehr möglich sind. Trotz seiner Mitteilung sind wir geblieben, da wir keine anderen Möglichkeiten hatten. – Kurz danach revidierte Wallenberg seine Mitteilung. Durch einen Ivan Nagy (Deckname für Karoly Szabo) und dank Ivan Nagy wird er, Wallenberg, seine Mission zuversichtlich bis zu Ende führen können.

Am 8.1.45 wurden sämtliche Juden – mit wenig Ausnahmen (von den Pfeilkreuzlern nicht gefunden, da sie sich in einem anderen Keller aufhielten) – von uniformierten Pfeilkreuzlern geholt, und in Gruppen aufgestellt, im Schnee marschierend, zum Donauufer geführt. Mitteilung: wir werden dort in den Fluss geschossen, wenn die Munition nicht würde genügen, so können sie mit deutscher Hilfe rechnen. – Kurz nach unserer Ankunft hielten plötzlich Polizeilastwagen beladen mit Polizisten an, angeführt von dem Polizeikommandant und Ivan Nagy (alias Szabo Karoly), die Aktion wurde gestoppt. – Wir sind nun "Damen und Herren" geworden, auch etwaige "Geschenke" (Diebesgut) wurde zurückgegeben; wir wurden mit dem Polizeilastwagen, geschützt von den Pfeilkreuzlern, ins schwedische Schutzhaus zurückgefahren.

Hintergrund: nach unserer Abfuhr verständigte Wallenberg Szabo Karoly über die Geschehnisse, der via Polizeikommandant die Aktion stoppte, bzw. Die Rettung organisierte. Bis zum Kriegsende bzw. Befreiung von Pest bestand eine enge Zusammenarbeit zw. Wallenberg und Szabo, wie Wallenberg uns sagte, Szabo ermöglichte ihm seine Mission erfolgreich zu Ende zu führen. Er wollte nach seiner Rückkehr nach Stockholm Szabo dem schwedischen König (der damals noch politische Macht war) vordtellen. Wegen der Verschleppung Wallenbergs durch die Russen kam nicht mehr dazu.

Eva Löw

A nemzetközi Raoul Wallenberg alapítvány

A nemzetközi Raoul Wallenberg alapítvány elnöke levelet írt a Világ Igaza hivatalnak, tiltakozott, hogy apámmal kapcsolatos tanúvallomásokat nem fogadtak el.

New, York September 28, 2010

Mrs. Irena Steinfeldt
Director
Righteous Among the Nations Department
Yad Vashem
P.O.Box 3477
Jerusalem 91034, ISRAEL

Dear Mrs. Steinfeldt:

Ref.: Karoly SZABO – Hungary

Mr. Tamas Szabo, the son of Karoly Szabo, as well as Professor Erwin S. Koranyi, have recently written to us with regard to the rescue activities of Karoly Szabo, in Budapest, during the Holocaust period. They have enclosed copies of correspondence with your department, including your announcement from 2008 declining the Righteous title to Szabo.

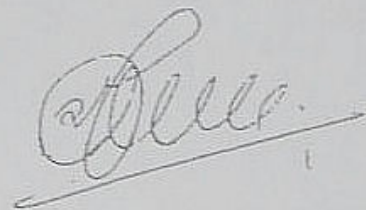
With reference to this point, I wish to draw your attention to the testimony by Prof. Erwin S. Koranyi, of 1 February 2010, that constitutes a direct and personal account of his rescue at the hands of Karoly Szabo – a person clearly identified by Koranyi as his rescuer. We were told that this testimony was also sent to your office. You also have the testimonies of Tibor Klaber (21.2.2008), of Anna Klaber-Low (23.5.2006), and Eva Low (22.5.2008) – as well as a statement by Lajos Stockler, on behalf of the Budapest Jewish community, dated 8 January 1945, with regard to Karoly Szabo's help to Jews on the verge of being shot by members of the Arrow Cross. Taking all these documents in consideration it is clear that there are no doubts with regard to the identity of the rescuer, and the rescue acts performed by him on the streets of Budapest during the turbulent period of Arrow Cross rule. If you want us to send you copies of the aforementioned testimonies, please let us know, and we shall gladly comply.

In addition, I wish to include references of a 1948 book by the esteemed historian of the Holocaust in Hungary, Jeno Levai, on Raoul Wallenberg, where Karoly Szabo is mentioned on several occasions as involved in the rescue of Jews, as part of the team of persons assigned to Raoul Wallenberg. I believe this book has not been presented to you within the original petition to recognize Mr. Szabo. Please note that Levai's book is replete with first-hand documents that he compiled immediately after the war. It cannot therefore be classified as part of current literature on this subject that, understandably, is not acceptable as first-hand evidence by Yad Vashem, but should rather be considered as credible first-hand account by a reputed historian (you may check Jeno Levai's reputation with historians on the Holocaust in Hungary).

As we have been approached on this matter by those rescued by Karoly Szabo, and in view of the documentation presented to us, we felt an obligation to write to you with a request to reconsider the Commission's previous negative decision, and reopen this case for a renewed consideration.

With thanks and appreciation to your important work in the area of Righteous Among the Nations and in the hope that this case will soon be resolved in a positive manner.

Sincerely yours,

Baruch Tenenbaum
Founder and International Chairman

A Világ Igaza hivatal korábbi igazgatója Dr. Mordecai Paldiel véleményezte a tanúvallomásokot a fenti levélhez. Paldiel utódja Irena Steinfeldt igazgatónő ezeket elutasította, nem válaszolt egyik panaszra sem.

A kifogások egy része csak nemrég, 2011 november elején derült ki, francia Holocaust kutatók érdeklődtek az indokok után. A következő kifogások felháborítóak, igaztalanok, ellentmondanak az ismert dokumentumoknak.

(1) Irena Steinfeldt incorrect about rescue action January 8. 1945 ".... Stoeckler, but his statement, written immediately after the war, is the expression of thanks in general terms and does not contain any description of what it was exactly that Szabo did"

exactly the rescue action, exact date, exact rescued 154 persons with 8 Stoeckler family members, act was dangerous to Szabo-s own live ... what is here not exactly?

(2) Irena Steinfeldt other incorrect statement: "very difficult, especially the identification of the person(s) who was (were) responsible for their rescue. For obvious reasons under these circumstances no introductions were made, and therefore the survivors could only hear the name of their rescuer after the war."

Karoly Szabo was introduced by Wallenberg to the survivors exactly December 24. 1944, the rescue was January 8. 1945, Irena Steinfeldt has the exact witness from this introduction since Summer 2006,

(3) Irena Stenfeldt incorrect statement: "Szabo was acting under the instructions of Szalai Pal the superior from Szabo"

This is totally new theorie of history constructed by Irena Steinfeldt: Szalai Pal was never the superior of Karoly Szabo, his superior was the swedish embassy, Wallenberg.

Prof. Erwin Korányi (Ottawa, Kanada) tanúvallomása

uOttawa

ERWIN K. KORANYI, MD, FRCPC

Professor Emeritus, Psychiatry, University of Ottawa, Royal Ottawa Hospital
Professeur émérite, psychiatrie, Université d'Ottawa, Hôpital Royal Ottawa

Ottawa, February 1st, 2010

To the YAD VASHEM committee,
Jerusalem, Israel

YAD VASHEM

Jerusalem

POB: 3477

Dear Ladies and Gentlemen of the Committee: -

I am 86 years old retired physician, a survivor of the Shoah and I live in Canada. I turn to you with the request to give your kind re-consideration posthumously to a Mr. Mihály Szabo, a close coworker of Raul Wallenberg in Budapest, 1944-45.

As a young man, myself and my ex-wife had been surrounded with death at every moment between March 19, 1944 - January 18, 1945. For a few weeks we lived at the Jokai street 1, a Swedish Satellite Embassy until the tragic day when the entire population of the building had been herded to the shore of the Danube and executed. A few of us succeeded to hide and thus survive the incident. But nowhere else to go, on January 8, 1945, we went to another Swedish Satellite Embassy at the Üllői street. Only a few hours later the Arrowcross killers appeared there, and a portion of the basement's population was taken to the Arrowcross Headquarter at the Teréz Körút 41 (?) There they already begun to take away our clothing, and it was clear that they are going to execute us at the shore of the nearby Danube river.

At the last moment a group of policemen appeared led by two police officers: PAUL SZALAY and KÁROLY SZABO, holding revolvers in their hands and took us back to the Üllői street Satellite Embassy. My contact with Karoly Szabo (whom I believed then to be a police officer) was very short but I recall vividly in his black leather coat, standing up against the Nazi killers, risking his life and saving all of us from sure death. I knew only few people in our group, as we just arrived there but I seen Lajos Stockler, member of the Jewish Council, who's life has been also saved. Later I heard other heroic stories about Karoly Szabo, but this has been a direct experience of mine and of my ex-wife, Dr. Alice Breuer.

I described the event in details in my Autobiography: "Dreams and Tears - chronicle of a life" in 2006 (pages: 88, 89, 90) and I am sure that my book is available in the Yad Vashem. Just to be sure, I include a copy of it.

As to myself: I left Hungary by crossing the Iron Curtain in 1949, and never been back. I live in Canada since 1952; married in 1959. I was in private practice and taught at McGill; was invited as full professor by the University of Ottawa; lectured in Haifa, Jerusalem and Beer Sheva. In 1983 I went to Israel, worked at a tent-hospital in Mahanaim, in Kyriat Smona and in the Ramibarn.

You may obtain references from former Israeli Ambassadors of Canada: Amb. David & Adina Sultan (2-581-8298); Amb. Jitzchak & Malka Shelef (137-010-16424); Amb. Alan & Dalia Baker (2-534-0006) or from Prof. Emanuel & Nahama Guttman (4-337-473). My Rabbi is: Dr. Reuven Bulka (Machzikai Hadash (613-521-9701; my ex-wife: Dr. Alice Breuer (-418-215-868) Dobelnsgratan 15/III Stockholm 11140).

Sincerely yours:

Erwin K. Koranyi

1406 - 20 DRIVEWAY • OTTAWA • ONTARIO • K2P 1C8 • TEL: (613) 236-6353

Dr. Anna Klaber levele

E sorokkal igazolom, hogy Szabó
Károly a nyilas urakom idején
Budapesten, 1945 januárjában
hőzbelépésével megmenekült életét.

Annabíróján svéd-vidéki házban
lakott (tillói-ut 2-4).

Egy este megjelentek fejeves
nyilasok és a Józsefvárosi ha-
rnyála vezette beennünket,
azzal a kándékkal, hogy a
Dunába lövni beennünket.

Fegyverző beindult Szabó Károly
megjelenése rahitotia félbe, aki
svéd vidékségünkre kiutkozva
vissravezette beennünket az
tillói-ut házba.

Szabó Károly hőzbelépése nélkül
ma már nem íratnám e sorokat.

Anna Klaber-Low
Zum Wissen Legel 18
CH-4144 Arlesheim

23.5.2006

Minden igaz magyar, akit nem ismernek el, csökkenti az ország erkölcsi tőkéjét.

A kapcsolat kezdete a Világ Igaza hivattal 1997

Már 1997-ben elküldtem az újságcikket több mint 100 ember megmentéséről, néhány ismert nevet, korábbi lakhelyet, persze közben elköltöztek. Az itt következő levélből meglepetésemre kiderült, hogy a Világ Igaza hivatal nem fog segíteni. Csak 9 évvel később sikerült saját kutatással, az interneten megtalálni az apám által megmentett üldözötteket.

YAD VASHEM

יד ושם

The Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority רשות הזיכרון לשואה ולגבורה
Jerusalem, 18 February 1997

Mr. Tamas Szabo

Germany

Dear Mr. Szabo,

Re: Szabo, Karoly

Thank you for your recent communication.

Our work in the Dept. for the Righteous is based principally on testimony by the rescued party. As we have no testimonies, nor precise addresses, we will not be able to process this case within the framework of our Righteous program, but keep it in our archives for historical purposes. We thank you for adding to our knowledge your father's case.

Sincerely yours,

Dr. Mordecai Paldiel
Director, Dept. for the Righteous

A Jad Vasem emlékhely egyik részlege a Világ Igaza Hivatal. 1963 óta bizottság vizsgálja a megmentettektől beérkezett javaslatokat. A bizottság elnöke az izraeli legfelső bíróság egyik bírója.

A bizottság döntéseinek folyamata nem nyilvános, a döntésekkel kapcsolatos iratok titkosak, vezető magyar történészek sem tekinthetnek beléjük, külső

ellenőrzés, fellebbezési lehetőség nincsen nyilvánvaló tévedés esetén sem.

Előfordul, hogy a hivatalnál a holokauszt túlélők ügyvédi segítség nélküli, saját szavakkal fogalmazott tanúvallomásait elutasítják, vagy jogásznnyelven hiányosnak ítélik meg. Hiánypótlás nincsen, nem részletezik, hogy milyen információk hiányoznak.

A holokauszt túlélőkkel nem veszik fel a kapcsolatot, ami a hivatal küldetése alapján természetesen elvárható lenne. Nem segítenek, nem adnak lehetőséget a tanúvallomások pontosítására, kiegészítésére, a túlélők fellebbezésére nem válaszolnak.

Dr. Kende György, az Új Kelet izraeli hetilap munkatársának a tanúkkal kapcsolatos leveleire nem válaszolnak.

Az is előfordul, hogy a hivatal nyilvánvaló bizonyítékok ellenére sem hoz döntést.

Domonkos István, egy további tanú, Szita Szabolcs kutatása nyomán

Ms. Irene Steinfeldt
Director „Righteous Among Nations”
Yad Vashem P.O.B. 3477
Jerusalem 91034
ISRAEL

Tanúsítvány

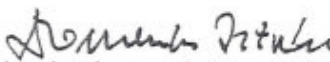
Készült Budapesten, 2010. július 29-én

Alulírott *Domonkos István* nyugalmazott gépészmérnök (Budapest, Vasvári Pál u. 5. sz. 1155) volt zsidó kisegítő munkaszolgálatos, a Soá túlélője, - Domonkos Miksának, a budapesti nagygettó egyik vezetőjének fia - személyes tapasztalataim alapján tanúsítom, hogy *Szabó Károly* (1916-1964) a vészkorszakban a budapesti svéd mentőakció aktív részese volt. 1944 őszétől Raoul Wallenberg svéd követségi titkár bizalmas munkatársai közé tartozott.

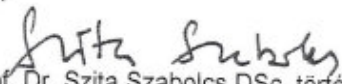
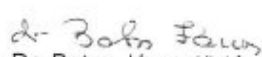
Szabó Károly írógépműszerész – főként a nyilas hatalom alatt – segítette, védte a halálra hajszolt zsidókat és más üldözötteket. A budapesti gettók lakóinak oltalmazásában sok kockázattal önzetlen és kiemelkedő tevékenységet fejtett ki. Több csoportot a nyilasok fogságából, a biztos halálból mentett ki. A nyilaskeresztes párt rendőrségi összekötőjével, *Szalai Pállal* (1915-1994, 2009. áprilisában a Világ Népeinek Igaza címet kapott) kiépített kapcsolata eredményeként a csillagos házak elhurcolt lakóinak életét mentő vakmerő, gyors akciók tevékeny és sikeres részese volt.

A zsidók mentését szinte állandó életveszélyben, bármilyen ellenszolgáltatás nélkül, saját életének folytonos kockáztatásával, nagy bátorsággal végezte. Sajnos régen nincsen az élők sorában, mégis, magam is többször megemlékeztem róla.

Az üldözött zsidók életét oltalmazó humánus, felejtethetetlen helytállása alapján Szabó Károly a Világ Népeinek Igaza címre posztumusz érdemes.

Domonkos István ny. gépészmérnök
Budapest, Vasvári Pál u. 5. 1155

Tanúk

-
1. Prof. Dr. Szita Szabolcs DSc. történész

2. Dr. Botos János történész

A tanúsítvány...

Bp. 2010. július 29.

Dr. Kende György:

YAD VASHEM VERSUS SZABÓ KÁROLY

Repedések a rendszerben?

Immáron több mint 66 év telt el azóta. Legszé-
relyesebb számítás szerint is 245.000 budapesti zsidó
testvérünköl, több mint 105.000 esett áldozatul
az efemer három hónapos esztelen nyilasterroznak
1944. október 15. és 1945. január 18. között. Ez a
felesleges vérengzés akkor történt, mikor a háború
el volt döntve, a magyar főváros körül volt kerítve,
állandó ostrom alatt állott. A németek szándéka a
város védelmével kapcsolatban csak az volt, hogy
készültesse a szovjet nyugat irányú előrehaladását.
A nyilasok több figyelmet szenteltek a maradék zsi-
dóság elpusztítására, mint a város védelmére, a köz-
pontosított fosztogatás nyugatra menekítésére és
- bocsánat az enyhe kifejezésért - tyúkszaros életük
biztosítására. Mindebből, a védtelen zsidók elpusz-
títása volt a prioritás. Ha nem lettek volna olyanok,
akik az értelmetlen pusztítással szembeállították
magukat, az eredmények sokkal szomorúbbak lettek
volna.

Csak fűtőlagosan említek egyeseket, mint Wal-
lenberg, Lutz, Perlasca, nevek melyeket minden-
ki ismer és ehhez hozzá kell tennem két magyar
nemeslelkűt, Szabó Károlyt és Szalai Pált. Mint az a
továbbiakban tárgyalni fogom, e két nélkül a Wal-
lenberg igen sikeres akciója messze sem lett volna
olyan sikeres.

Szabó Károly és Szalai, két keresztény magyar,
kik kistű korukban együtt jártak iskolába és együtt
cserekedtek. Mindketten a szegényebb középső-
osztály leszármazottai. Minő furcsa jártéka a sorsnak,
hogy a harmincas években, mikor a zsidó törvények
tébolya örvöngött, Szabó anyai nagypapja arra kény-
szerült, hogy megvizsgálja a család eredetét, vajon
nincsenek-e titkos zsidó ősök beütések a családban.
Szerencséje volt, zsidók nem voltak, de nemesi vi-
téz ő is igen, de ez nem befolyásolta a család mérse-
kelt anyagi helyzetét. Szabó szerette a könyveket és
nyomdász akart lenni, de a végén írógép technikus
lett és a német Brunsviga cég alkalmazottja. Mint
szegény család leszármazottja, a kommunizmussal
flörtölt és járt a budai hegyekbeli titkos találkozá-
sokra. Párttagságig nem jutott el, mert hamarosan
kiábrándult a találkozásokon észlelt kellemetlen
egyni viták következtében.

Kitört a háború, bevonult és a magyar hadsere-
gel a szovjet harctérre, pontosabban az ukrán fron-
ton a Brianszki erdei partizánháború részese volt,
téli, nyári ruhában, gödrökben aludtak, barátját
mellette lőtték le, maga is könnyebben megsebesült.
Frontról írt leveleiben sikerült éreztetnie a háború
borzalmait. 1942-ben testileg és lelkileg megtörtén
került haza, megröszült és a svéd követségen dolgo-
zott szakmájában.

Barátja Szalai Pál könyvkereskedő lett, akinek
politikai útjai az ellenkező irányba vezettek. Lelkes
nemzeti szocialista volt, szóval nyilas, és barátjával
a notórius Szálasi Ferencel a Magyar Nemzeti
Szocialista Párt alapító tagja. Mikor Szálasi árulás
miatt vád alá került, hasonló sors érte Szalait is.
Mindkettőt börtönbüntetésre ítélték és a szegedi
Csillagbörtön lakó lettek. Érdekes kuriózum, hogy
együtt raboskodtak Rákosi Mátyással, akit felesle-

ges bemutatni. De Szalai gondolkodó típus volt és a
nyilaskeresztes ideáit feladta, noha ezt Szálasi barát-
jával, igen okosan, nem közölte. Mikor aztán a bot-
csinálta Nemzetvezető Szálasi uralomra jutott, első
dolga volt Szalai barátját magához rendelni és kine-
vezte mint személyi összekötőjét és megbízottját a
budapesti rendőrséggel. Szalai okos volt és nem adta
a Nemzetvezető tudomására párföldulását, elfogad-
ta a megfizetést. Hogy ez opportunizmusból,
félelemből vagy más okból történt, sohasem fogjuk
megtudni. Retroaktíve azt mondta, hogy segíteni
akart az elnyomottaknak.

Szabó mint mondtam a svéd követségen javí-
totta az írógépeket, többek között az Üllői út 4. szám
alatti svéd védett házában is, ahol néhány száz zsidó
üldözött talált menedéket. Itt kapcsolatba került
Dr. Fleischmann Ottó zsidó pszichiáterrel, aki ke-
zelte Szabó haditapasztalából eredő, ki nem hevert,
front által okozott lelki problémáit. Fleischmann
nem csak sikeresen kezelte Szabót, de sikeresen
megnyerte a zsidó üldözöttek ügyének is. Szabó fel-
vette a kapcsolatot Szalival az omnipotens Szálasi
megbízottjával és elnyerte Szalai segítségét. Szalai
ellátta barátját Nagy Iván névre szóló rendőrségi
igazolvánnyal, melynek dupla haszna volt: mentési-
tette Szabót egy esetleges újabb katonai behívó elől,
azonfelül szabad mozgást biztosított neki, mely le-
hetővé tette aktív részvételét a mentőakcióban.

A Szalai által Szabónak kiadott hamis rendőrsé-
gi igazolvány több volt mint tökéletes. A nyilasok
minden vita nélkül teljesítették Szabó akaratát az
igazolvány bemutatása után. Ez kétségen felül bizi-
onyítja Szalai magas pozícióját, ami Szálasi személyi
barátságából eredt. Szabó, a gyerekkori barát, mikor
felkereste Szalait hivatalában, kivételes személyi bá-
torságot tanúsítva, blazírtul a pofájába vágta: „Ha
nem akarod, hogy felakasszanak Szalival együtt,
akkor most segítened kell”. Szalai azonnal ráállt,

noha nem bocsátkozott beszélgetésbe zsarolójával.
Nem kétséges tudta, hogy minden elveszt és két
kézzel ragadta meg a kiutat.

Szabó borkabátot viselt, mely a névjegye is lett: „a
borkabátos ember”. Ezzel a borkabátal kapcsolat-
ban csak annyit, hogy ez kedvelt öltözet volt azok-
ban az években és a hírneves „szabadcsapatok” is
borkabátot és nem katonai egyenruhát viseltek. Meg
kell jegyeznem, hogy zsidó személyek is hódoltak e
divatnak.

1944. december 24-én a nyilasok betörték a Gyo-
pár utcai svéd követségi épületbe, és az ott men-
edéket talált zsidók közül 36 személyt letartóztattak
és átszállították a nagy gettóba. Közben Wallen-
berg megérkezett az általa riasztott SS alaklallal,
eltávolították a nyilasok nagyrészét, de az említett
36 letartóztatottal kapcsolatban nem cselekedtek
semmit és eltávoztak. Ekkor futott be a borkabátos
ember, Szabó, aki rendőrségi igazolványa segíté-
sével elzavarta a maradék nyilasokat, majd a gettó-
ból visszahozta, Szalai segítségével a nyilasok által a
nagy gettóba áttelepített 36 zsidót. Ekkor felfigyelt
rá Wallenberg, akinek Szabó azt tanácsolta, hogy
vegye fel a személyes kapcsolatot Szalival. Mielőtt
Wallenberg beleegyezett volna, félfénken és óvatosan
ismételt megkérdezte: „gondolja, biztonságos-e...
tárgyalni egy nyilassal?” Úgy látszik Szabó meggyő-
zőnek bizonyult és a találkozó két nappal később,
december 26-án, Szabó kezdeményezésére megtör-
tént és a mentőakció „hivatalos” színezetet kapott
Szalai bekapcsolódása révén.

Mivel jobban szorult a hurok Budapest és a nyi-
lasok körül, annál inkább fokozódott a gyilkosság
tébolya. A nyilas banditák betörték a Városmajor
utcai, Maros utcai valamint az Új Szent János kór-
házakba, megölték mindenkit: az ágybanfekvő be-
tegeket, az orvosokat, az ápolókat, mindenkit, még
a keresztényeket is, nehogy merő véletlenül is egy
zsidó élte maradjon. 1945. január 8-án a nyilasok
kürítették az Üllői út 4. szám alatti svéd házat és az
ott menedéket talált 154 zsidót gyilkossági célokkal
a hírhedt Dunapartira hajtották. Az utolsó percek-
ben befutott egy húsztagú rendőr különítmény,
élén Szabóval és Szalival és fegyveres fenyegetéssel
kiszabadították a vízbőlvészre szánt szerencsétlene-
ket, majd visszakísérték azokat az Üllői út 4. szám
alatti svéd ház biztonságába, hol zavartalanul meg-
érték a január 18-ai felszabadulást.

1945. január 12-én ünnepi vacsora van a Gypár
utcai svéd követségi épületben, résztvevők: Wallen-
berg, Szabó, Szalai és Dr. Fleischmann mely kere-
tében Wallenberg felértékelte a jelenlévők fontos
szerepét a mentőakcióban. Terveiről is beszél, de e
tervek semmivé válnak, miután hat nappal később
Wallenberg eltűnik a szovjet sülyesszömben.

Szabó Károly neve magasan kidomborodik mind-
azon magyarok nevei közül, akik zsidókat mentet-
tek Budapesten. Kétségtelen, ha nincs Szabó, nincs
beszervező Szalai sem és Wallenberg működése is
egyaránt gátolt méreteiben és eredményekben. Yad
Vasheh feladatának tekinti, hogy azon nem zsidó

személyek, akik zsidókat mentettek a Holokauszt idejében, önzetlenül, nem anyagi előnyök céljából és személyi biztonságuk veszélyeztetésével, még akkor is ha egy lélekéről van szó, hogy ezen személyek elnyerjék Nemzetek Jámorai kitüntetését.

Csak a múlt év folyamán 32 magyar polgár nyerte el e nemes díjat, totál száma a megízstelt zsidómentőknek, mintegy hatszáz személy, beleértve Szalait. Egyetlen név, talán a legkiemelkedőbb zsidómentő magyar, Szabó Károly hiányzik a listából. Tekintettel arra, hogy a Szabó Károly ügye immár ötödik éve van a Holokauszt emlékosztály anyag kezelésében Irena Steinfeld asszony vezetése alatt. A logikus kérdés, vajon repedések vannak a Yad Vashem masszív falában?

Mielőtt mindannyian részesei lennének kétség-telenül súlyos következtetéseknek, részletezem az ügy rendelkezéseire álló adatait és bízom egyéni ítélőképességeik helyességében. 2006-os év folyamán négy Duna-partot élve megírt hittestvérünk, Szabó személyes megmentettjei, tanútételt a Yad Vashem rendelkezésére bocsátotta, saját kezű kezével írt, Wallenberg munkatársra, ki könyveiben megírta a budapesti gettó történetét, Professzor Jakov Steiner ahéber egyetem professzora, Dr. Éva Löw pszichiáter és édesanyja Anna Löw. A Yad Vashem illetékes tanácsa a négy tanú által támogatott beadványt 2007. januárjában elutasította. A határozat másolatát kértem, de Dr. Steinfeld válaszában elutasította, azon megokolással, hogy a tanács tagok döntését ne befolyásolják. Azt, hogy miként befolyásolja a tanács tagok határozatát a döntés nyilvánosságra hozatala, három évvel a döntés után, számomra nem világos, de megpróbáltam, mert mint látni fogják sok más „nem világos” van Szabó ügyében.

Az elutasítás ellentétben van a Jeruzsálemi Kerületi Bíróság határozatával, mely szerint, ha nem is kell a szó szerinti határozatot nyilvánosságra hozni, a közre kell adni a megokolást, ami alapján az elutasítási határozat alapozva van. Néhány kuriózumot sikerült megtudnom. Professzor Steiner személyesen járt Dr. Steinfeldnél s elutasította azt a megokolást, hogy túl fiatal volt a történetekkor - 17 éves - ahhoz, hogy emlékezzen. A kor nem mindig akadály a kitüntetés megítélésénél.

A Nobel díj bizottság alkalmasság taláta Kertész Imre Sorstalanság könyvét a nemes díjra, noha az író a történetekkor 15 éves volt, a bizottságot nem zavarta az író kora. De a Yad Vashem egyéb döntései sem voltak következetesek. Soros György Balázs nevezetű megmentője elnyerte a díjat, noha Soros 14 éves volt megmentésekor, hasonlóképpen Rav Lau, aki a Yad Vashem diszelnökének megmentője szintén, noha a megmentett mindössze 7 éves volt a történetekkor. Az említett Anna Löw ellenben túl öreg volt ahhoz, hogy emlékezzen, őt azért utasították el.

Mikor felhívták figyelmem Szabó Károlyra, több mint két évvel ezelőtt, átanulmányoztam az ügyet és arra a következtetésre jutottam, hogy igaz ember ügye van előttem. Kapcsolatba léptem Dr. Steinfelddel, aki azt ajánlotta, hogy szerezzek újabb tanúvallomásokat az ügy újrafelvételéhez. Kapcsolatba léptem Professzor Korányi Erwin kanadai pszichiáterrel, aki Szabó Károly Duna parti megmentettje, feleségével egyetemben és megírta történetét „Dreams and Tears” című könyvében, ahol három teljes oldalon részletezi a dunaparti drámát. A professzor készségesen azonnal postázta tanúvallomását és 2010. januárban a Yad Vashembe elküldte.

Rövid idővel a gettó felszabadítása után Stöckler

Lajos eminens gettó tisztviselő egy levelet küldött Szabó Károlynak, dátuma 1945. február 26, (vagyis 50 nappal a mentőakció után), melyben megköszöni, hogy 154 zsidó hittestvért, köztük Stöckler család nyolc tagját, megmentett az ominózus 1945. január 8-án a Dunába lövésből. A dokumentum egy további zsidó vezető által is - Földes - szignálva van és a Magyar Országos Levéltár, mint a Magyar Zsidó Levéltár hivatalosan iktatott dokumentuma. A levél hitelesített másolatát a MZSL. egyenesen a Yad Vashembe juttatta Dr. Steinfeldhez. A múlt év augusztusában a két említett tanútételt, két kiegészítő igazolás kíséretében (az egyik professzor Szita Szabolcs neves Holokauszt kutató, a másik Domonkos Miksa a budapesti zsidóság vezérégyéniségének fia István, aki ismerte Szabót) beadványomhoz csatolva beadtam. A címzettek Dr. Steinfeld a Holokauszt osztályvezető, Rav Israel Meir Lau elnök, Jakov Tirkel Bíró tanácselnök és Dr. Avner Shalev igazgató. A beadványt, a tanútételt és a dokumentumot elutasították. Dr. Steinfeld lakonikus levele szerint, a többieknek nemcsak, hogy válasza nem futott az idejükbe, de annyit sem írtak, hogy beadványom megkapták.

A Yad Vashem nem csak engem tüntet ki a válasznélküliséggel, nem válaszolnak egyéb levelekre sem, például: Szabó Károly fia Tamás, Baruch Tenebaum a Raul Wallenberg Alapítvány elnöke, Dr. Kláber Tibor, Anna Kláber megmentett fia leveleire. Folyó év februári részletes levélemre Dr. Steinfeld csak azt válaszolta, hogy levelem továbbította. Hogy kinek, nem tudom. Azóta további csend.

Érdemes még néhány apró részletet megemlíteni. Dr. Steinfeld lakonikus levelei egyikében azzal okolta meg a tanútételek elutasítását „a dunaparti körülmények következtében természetes, hogy a tanúk nem voltak képesek azonosítani azt, aki megmentette őket”. Másol: „Kérem megjegyezni, hogy nincs szándékomban azt állítani, hogy a tanúk tévednek - ők őszinték voltak. Mivel azonban nem ismerték megmentőjüket azon borzalmas nap előtt, nem tudhatták ki mentette meg őket. A felismerés csak később vált tudatossá a történés után”.

Nem tudom, hogy az első feltételezésre vannak e Dr. Steinfeldnek vagy a tanács tagoknak megfelelő szak tudása, de ezzel kapcsolatban az említett Dr. Kláber Tibor pszichiáter és pszichoanalitikus azt írta Dr. Steinfeldnek és a tanács tagoknak: „Ilyen

traumatikus emlékek élesen megmaradnak és nagyon hitelesek, ezt mint pszichoanalitikus szeretném önöknek megmondani”. Választ nem kapott.

Ami pedig a második Dr. Steinfeld idézet mond szeretném megjegyezni: Szabó, aki mint a svéd követség dolgozója sokszor tartózkodott az Üllői út 4. szám alatt, már akkor is ott volt mielőtt hittestvéreink ott menedéket találtak, közismert volt, mint a „börkabátos ember”. Azonfelül a 154 hit testvér megmentésében Szabó és Szalai kooperáltak. Hogy ismerték a megmentettek Szalait a magas beosztású nyilas hivatalnokot, aki sohasem fordult meg az Üllői út 4. szám alatt? Ezzel szemben Szabót vitathatatlanul ismerték. Szalai megkapta a Nemzetek Jámorai kinevezést, ismételt elutasítások után. Nincs szándékomban vitatni a döntés helyességét, de igenis vitatom azt, hogy a megmentettek ki ismertek az áldozatok előzőleg: Szabót!

Szabó szerepe mint zsidómentő közismert. Professzor Karsai neves magyar történész, Holokauszt kutató, jól ismert a Yad Vashem köreiben. Személyes látogatásra repült Budapestről, egyenesen Dr. Steinfeld jeruzsálemi Yad Vashem irodájába. Látogatásának egy célja volt, meggyőzni az említett abban, hogy Szabó Károly megfelelő jelölt a Nemzetek Jámorai elismerésre. Üres kézzel távozott. Szabó önzetlen zsidómentése általánosan elismert Magyarországon és szerte a világon. Neve megjelent számos könyvben (Ermer Mária, Kati Marton, Dr. Korányi, Forgács, Szekeres stb...), Holokauszt tárgyú kiállításokon, emlékesteken áldoznak nevének. Egyedül a Yad Vashem, aki számára őt megmentet tanútétele és egy Levéltárakban őrzött hivatalos dokumentum sem elég. Kinek volt megfelelő oka és megokolt indoka nem elfogadni a hivatalos Stöckler dokumentumot?

Szabó Károly megérdemli a népünk és Yad Vashem által adandó Nemzetek Jámorai kitüntetést nemcsak a 154 megmentett zsidó hittestvérünk megmentéséért amely végett már ötödik éve a Yad Vashem fórumai ismételt elutasítják, de azért a 36 megmentett hittestvérünkért akit egyáltalán nem is vettek számba, valamint Szalai Pál nyilaskeresztes főtisztviselő meggyeréséért zsidómentésre, mely cselekedetre senki más nem volt képes és érthető okokból, nem is mert vállalkozni.

Visszatérek a már feltett válaszomra. Vajon hol vannak repedések a Yad Vashem falában?

Dr. Kende György

